

Et innovationsprojekt
Turisme i kystbyer – nye måder og nye møder

ARKITEKTSKOLEN AARHUS

nnovationsfonden

TURISME I KYSTBYER – NYE MÅDER OG NYE MØDER

Arkitektskolen i Aarhus, Aarhus Universitet og Ringkøbing-Skjern Kommune har sammen fået midler af Innovationsfonden til at gentænke turisme på Vestkysten og i kommunen. Der kommer mange turister til kommunen. Faktisk er kommunen den fjerde mest populære i Danmark med over 3,5 millioner overnatninger årligt. Der findes over 10.000 sommerhuse. De fleste af dem på Holmsland Klit. Hovedparten af turisterne kommer fra Tyskland. Mange år efter år. Der er store planer for turismen i kommunen og på Vestkysten. Der er netop lavet en udviklingsplan, hvor målet er at forøge turismen med mere med en tredjedel i 2025.

I projektet har vi bestræbt os på at bidrage til udvikling af kystturismen i samarbejde med eksperter i kommunen og med vore partnere (Ringkøbing-Skjern Museum, Naturkraft, Dansk Kyst og Naturturisme, Visit Aarhus). Helt afgørende for os har det været at lytte til både turister og lokale borgere. Begge grupper besidder stor viden om, hvad der er så tiltrækkende ved at bebo og besøge steder i kommunen. Ofte skelner man mellem kultur- og naturoplevelser. Kommunen har valgt mottoet "Naturens rige". Der er ingen tvivl om, at naturen har været og også i fremtiden vil være en afgørende spiller for dem, som bebor eller besøger kommunen. Men den spiller sammen med alle de menneskeskabte aktiviteter, vi under ét kan kalde kultur. Vi mener, at det er

de blandede landskaber med både kultur og natur, der gør stederne attraktive.

Vi har brugt lang tid på at kortlægge sådanne blandede landskaber i kommunen til brug for de eksperimenter, vi ville igangsætte. Vore eksperimenter har karakter af midlertidige indslag på forskellige steder og i samarbejde med forskellige aktører, hvor vi afprøver prototyper. Sådanne prototyper, der nogle gange kunne opfattes som 'provotyper', fordi vi udfordrede gængse forestillinger, skulle bruges til at lancere og konkretisere vores gentænkning af turismen. De vil også kunne bringes videre til dem, som har ansvar for, at kystturismen fortsat udvikler sig, nemlig kommunen, turisterhvervet, borgerne og ikke mindst turisterne. Prototyperne er netop blevet til og har taget form i samarbejde med de nævnte aktører. Uden dem ville de være forblevet skrivebordsøvelser.

I denne lille folder finder I en oversigt over de interventioner og prototyper, som vi designede, udviklede og afprøvede i løbet af projektets treårige levetid. Vi overdrager nu resultaterne til alle dem, som har en andel i kystturismen i kommunen og på Vestkysten. De får deres eget liv i hænderne på andre. Vi håber, de vil bidrage til at tiltrække endnu flere mennesker til Ringkøbing-Skjern Kommune i fremtiden, hvad enten de kommer for kortere eller længere tid.

AT FORSTÅ, OPLEVE OG ENGAGERE STEDER

BUNKER FILM FESTIVAL

Hvad skal vi med bunkerne langs Jyllands Vestkyst? Bunker Film Festival, som blev afviklet i august 2018 i Ringkøbing og Søndervig i et prøveformat, var et bud på en ny brug af de gamle forsvarsværker. Her blev de rå og ramponerede betonanlæg for en stund omdannet til biografer. Ideen var at udnytte de originale, stemningsmættede rum fra Anden Verdenskrig som rammer for nye oplevelser og nye møder.

Bunkerne var en del af Hitlers Atlantvold og udgør stadig Danmarkshistoriens største byggeprojekt. I dag henligger de fleste som formluede ruiner i kystlandskabet og som tavse minder om en hård tid, de yngre generationer ikke har noget særligt forhold til. Bunkerne er fremmedelementer, opført under tvang af en besættelsesmagt, men de er også med årene blevet opslugt af landskabet og blevet en del af naturen og naturoplevelsen. De er en markant del af landskabet, men får sjældent ret megen

opmærksomhed. De fleste bunkere ligger på privat grund, men de er også en væsentlig del af Danmarks – og Europas – fælles historie og kulturarv.

Arrangementet blev til i samarbejde med det lokale kulturliv, entreprenører og frivillige. At skabe en filmfestival i bunkerlandskabet er ikke enkelt. Nogle vil helst glemme bunkerne og deres historie. For andre er det påtrængende at huske. Ejerforhold og fredningssyn er komplicerede. Bunker Film Festival var et bud på en ny udnyttelse af bunkerne og deres natur; et forsøg på at skabe unikke filmoplevelser tilpasset disse stemningsmættede steder. Vi ville tilbyde et nyt perspektiv på stederne og strandene, som bogstavelig talt fik kastet nyt lys og liv på sig, og som samtidig tilførte de udvalgte film ekstra energi og dybde. Under dramaet Dunkirk om evakueringen af britiske soldater fra Nordfrankrig i 1940, som blev vist under åben himmel på Søndervig Strand, smeltede filmens landskaber og scener nærmest sammen med de fysiske omgivelser. Festivalens formål var præcist at tilføje den slags ekstra lag til både stederne og filmene for på den måde at skabe ny inspiration, ny eftertanke og rum for nye udvekslinger mellem områdets borgere og gæster. At skabe grobund for en ny turisme, der ikke ser kultur og natur som hinandens modsætninger, men viser og udnytter, hvordan de er nært forbundne.

VINDSKABER

Vind er en naturressource på hele Vestkysten af Danmark. "Vindeventyret", som det hedder i Danmark, er ikke en godnathistorie for børn, men en fortælling om, hvordan tilgængelige naturressourcer kan omveksles til energi, til penge og til arbejdspladser. "Vindeventyret" betyder også indfrielsen af klare klima- og energimål, som dem Ringkjøbing-Skjern kommune har med at blive 100 % selvforsynende med vedvarende energi i 2020 bl.a. i samarbejde med EU. Her handler det om at lade borgerne gå forrest i den grønne omstilling. Også Naturkraft indgår i områdets

vindeventyr som et nyt og ambitøst oplevelsescenter omkring naturressourcerne i området.

I vores projekt Vindskaber har vi interviewet mennesker i lokalområdet, der lever af, med og for vind på forskellige måder: vindmølle-ingeniører, havnepersonel, kystsikringsmandskab, skovfogeder, naturfredningsmedlemmer, fiskere, meteorologer, surfere og cyklister. Vi fandt ud af mange ting, men to vigtige erkendelser stikker ud. For det første er vind noget, man måler, forudser

og inddæmmer teknologisk i stor stil. Der er meget udstyr og mange maskiner knyttet til arbejdet med vind og vindens indvirkninger på kystlandskabet. Tænk blot på kystfodring som metode, der i udstrakt grad anvendes i vores område. Det gælder også, når vind er for sjov som i wind-, kite-, paddle- og bølgesurf. For det andet er vind altid til stede som en usynlig, men mærkbar kraft, hvis effekt er synlig i landskabet og i menneskekroppe.

Vindskaber var en bæredygtig og ikke invasiv kunstinstallation, der blev afprøvet i klitterne ved Lyngvig Fyr. Formålet var at gøre vind til en oplevelse i sig selv. Igennem et virtual reality head-set ser man vinden hvirvle som blålige strømme i brillen samtidig med, at man står i midt i den og hører den i landskabet ved fyret. "Det ligner et ørkenlandskab", sagde mange testpersoner, der ved hjælp af en controller i hver hånd både kunne styre vindens bane og beame sig hen til fremspring, hvor vindaktionen var mere spændende.

Vind bliver af de fleste anskuet som noget, der blot hører til hverdagen i området. Vi ville undersøge, om man kan gøre vind til en (turist)oplevelse i sig selv, og vi ville se, om bestemte turistgrupper (unge, yngre par) kunne gøres interesserede i en installation, hvis teknologi er genkendelig for digitalt indfødte. Vi ville også se, hvorledes naturoplevelsen blev kvalitativt påvirket af den teknologiske

mediering via virtual og augmented reality, som vi mener er nye teknologier i fremtidens turisme.

"Det er magisk. Jeg føler jeg står midt i skabelsen" sagde en tysk skolelærer i 40'erne, mens en dansk 5. klasses skoleelev fra Hvide Sande Skole, der besøgte Vindskaber i forbindelse med Natur- og Teknikundervisningen, udtrykte det således: "Jeg tænker det er svært at lave". I disse to reaktioner kan man se, at VR brillen åbner og beriger oplevelsen af naturen for de besøgende, og at videbegæret og oplevelsestrangen også kan rette sig imod selve teknologien. Eksperimentet var en attraktion i sig selv, og mange flere end vi kunne få igennem oplevelsen, ville gerne have deltaget. Grundlæggende kan vi slå fast, at i Vindskabers teknologiske oplevelsespotentiale glider natur og kultur frugtbart sammen, så en usynlig naturressource fortrylles til glæde for lokale og turister, der kan se "stedet og vinden på ny" og til glæde for yngre digitalt indfødte, hvis teknologiske interesse og kunnen tages alvorligt i denne fremtidsturisme.

LYDBLIKKE

Jeg sad ude på molen og lukkede lige øjnene i halvandet minut... Og det der, hvor man tager den dér lyd af havet med sig, det er lidt ligesom at meditere... Og det kurerer faktisk. Det kurerer faktisk alt, fordi man kun tænker på dét. Hvis man bare kunne tage den dér lyd med sig...

Sådan sagde en besøgende fra Vejle, da han forsøgte at beskrive, hvorfor ham og hans kone havde slået sig ned i Hvide Sandes klitlandskab en søndag eftermiddag i april. Gæster såvel som lokale vil ofte beskrive en helt særlig sensorisk oplevelse, der tematiserer et forhold mellem noget indre og ydre, når de skal fortælle om, hvordan det er at være i Ringkøbing-Skjern Kommune. Det handler om vindens rusk i kroppen, om lyset, om stemningen på havnen, om fiskerens arbejde, om brusende bølger, kuttermotorer, måger eller sand mellem tæerne. Man kan sige, at oplevelsen i Ringkøbing-Skjern Kommune beror på en masse sanseindtryk, der virker sammen på kryds og tværs. De skaber den helt særlige fornemmelse af at opleve området. En fornemmelse, der for mange ligesom gæsten fra Vejle er ensbetydende med at få det bedre fysisk og mentalt.

I turistbranchen taler man meget om oplevelsen; turistoplevelsen, kunstoplevelsen, eller naturoplevelsen. Men hvad er egentlig en oplevelse, og hvad er det særlige ved at komme tæt på steder i kommunen?

Det har vi udformet en intervention, der skal undersøge. I samarbejde med fire områdede kendte og en lydkunstner har vi skabt en multisensorisk destinationskikkert. Det er en 'kikkert', der til forveksling ligner den gamle på Troldbjergbakken i Hvide Sande, men den koreograferer sanseindtryk fra stederne på nye måder. I kikkerten, der har koblet høretelefoner til, vil man kunne opleve at stå i et gyldent klitlandskab akkompagneret af lyden fra Hvide Sandes fiskeauktion. Eller at se ud over Røglit Havn med lyden af vindmøllers brummen. Vi har valgt ikke at lade det visuelle 'passe' til afpilningen i kikkerten for at eksperimentere med sanseindtryk og således udfordre de klassiske billeder og visuelle fortællinger - og for at skabe ny refleksion om, hvordan vi engagerer os sensorisk i steder. Mange studier af turisme peger på, at turister er optaget af det autentiske. De drages mod, hvad de betragter som "ægte" og ikke-iscenesat, når de besøger fremmede steder. Men hvad er egentlig autentisk? Og hvordan stykkes oplevelsen af noget autentisk og betydningsfuldt sammen gennem brugen af alle menneskets sanser og erfaringer? Vi har skabt en audiovisuel oplevelse, der tematiserer nogle af alle disse spørgsmål. Det har vi gjort ved at udforske elementer af en kompleks sanseinteraktion, den besøgende i RKSK ofte beskriver for os. Kikkerten er således en oplevelse, der appellerer til kropsligt-sensorisk at erfare, hvordan det visuelle aldrig kun er visuelt. Det at høre,

lugte, smage og føle er med til at give det sete mening – og omvendt.

Kikkerten har stået på Troldbjerg-bakken, i Søndervig og på Ringkøbing Torv. Den vil i sensommeren 2019 igen være at finde i

området og stå som oplevelsesmonument og samtalekatalysator for refleksioner mellem forskere, turister og lokale.

REISEFÜHRER

Vi kender alle rejseguiden. Ringkøbing Fjord Turisme laver hvert år en flot brochure med titlen "Mærk Vesterhavet", som med tekst og mange, flotte billeder fortæller, hvad kommunen tilbyder turister. Rollefordelingen i brochuren er klar. Turisterne er dem, som oplever, nyder og forbruger. De lokale er dem, som tilbyder oplevelser eller, som kan opleves. I vores projekt har vi prøvet at røkke ved denne rollefordeling. Mange af de turister, som besøger kommunen er kommet gennem mange år. En turist fra Lübeck fortæller os, at han er kommet gennem 46 år; en anden, tysk turist betragter sig som anden-generations turist, fordi hun allerede kom her med sine forældre. Sådanne turister er deltidslokale ligesom de mange sommerhusejere. På mange turistdestinationer er det almindeligt at lade lokale være turistguider. Vi ville prøve at lade de deltidslokale turister give deres billede af det sted, de ofte betegner som hjem. Derfor valgte vi at bede nogle af dem om at hjælpe os med at lave en rejseguide skrevet af deltidslokale. De skulle beskrive deres yndlingssteder, deres møder med de lokale, deres opfattelse af landet, deres oplevelser med kultur og natur. Nogle af de ting, de udvalgte og beskrev for os mindede om dem, der stod i brochuren "Mærk Vesterhavet", andre ting var nye. De mærkede Vesterhavet og naturen i det hele taget. Men den måde, de gjorde det på, var anderledes. Sundhed og frihed var to begreber, der gik igen. Men det nok

mest interessante var den måde, de beskrev deres oplevelser som tætte sansninger af vind, sand, bølger, lys, skum og brusen. Som en kvinde fra Lübeck sammenfattede det: *"Hele kroppen mærker det... ved havet ... det prikker...måske vinden og man får sand mellem tænderne"*. En kvinde fra Hamborg beskrev, hvordan hun stod totalt *"indsaltet og allerede fugtig af skummet"* fra bølgerne. Deres beskrivelser af oplevelserne i naturen var tættere og mere poetiske end dem, man finder i brochurerne. De deltidslokale er også eksperter i tætte og sanselige oplevelser; de kan både se Ringkøbing-Skjern indefra og udefra. De kan sætte nye ord på de steder, der leves af kommunens borgere og markedsføres af turisterhvervet.

Deres viden kan bidrage til at fortælle om oplevelser i Ringkøbing-Skjern. Hvis vi bruger denne viden, bringer vi nye perspektiver frem samtidig med, at vi anerkender det tilhørsforhold, de deltidslokale har til steder og mennesker. De hører med.

Den viden, som projektet har indsamlet og nedskrevet vil kunne bruges til at skabe nye fortællinger om at mærke Vesterhavet. Den vil kunne bringe flere stemmer i spil og bidrage til den forskellighed, som allerede præger Ringkøbing-Skjern. Og det er i sig selv en attraktion.

GENTÆNK FILMTURISME PÅ VESTKYSTEN

Filmturisme har fået stor opmærksomhed internationalt igennem de senest år, hvor turister valfarter til indspilningssteder og filmstudier, f.eks. *Harry Potter* i London, *Game of Thrones* i Nord Irland, Dubrovnik og Girona, eller *Wallander* i Ystad. I dette projekt har vores ambitionen været at støtte op om aktuelle filmturismeinitiativer i Ringkøbing-Skjern kommune i nært samarbejde med kommunens film- og turismeaktører. Kommunen har mange kultur- og natur-sites, som er velegnede indspilningssteder: alt fra histo-

riske bymiljøer, kystbymiljøer og bygninger til fascinerende kystlandskaber og åbne naturlandskaber.

Kommunen er engageret i flere film- og tv-serie-initiativer i samarbejde med Filmby Aarhus, danske filmproducenter samt manuskriptforfattere, hvor idéen netop er at bruge kommunens byer og landskaber som indspilningssteder for derigennem at skabe medieopmærksomhed, tiltrække investorer og tilflytning samt udvikle turisme og desti-

nationsbranding. Disse projekter har været i idéudviklingsfasen, og målet for interventionen omkring filmturisme har derfor primært handlet om at opbygge lokal kompetence, bidrage med inspiration samt udvikle strategiske branchesamarbejder på tværs af kultur og turisme med henblik på allerede i en tidlig fase af produktionsprocessen at medvirke til skabe og forberede fremtidig filmturisme. Blandt andre har kommunen været med til at udvikle "New Nordic noir" serier, hvor

handlingen udspiller sig i det vestjyske miljø.

Det tyske og det britiske publikum er vilde med de skandinaviske krimiserier. Det er ikke mindst den nordiske natur, kyst- og bjerglandskaberne, det blæsende vinterklima, sæsonernes skiftende lys og sproget, der sælger i udlandet. Dette initiativ har skabt en enestående mulighed for at promovere danske destinationer og udvikle film- og tv-turisme bl.a. udenfor højsæsonerne, primært

FILMBY AARHUS Nyheder Virksomheder Udvikling Udløjning The Big Picture Om os

NEW NORDIC NOIR

New Nordic Noir er en tv-serie produceret i Vestjylland – der bygger på fortællinger fra egnen, og de vilkår naturen tilbyder sine beboere.

IDE

For-projekt til tv-serie der udspiller sig i Vestjylland

KONTAKT

Projektleder
Jakob Kirstein Høgel
Email: jakob@kirsteinhogel.dk

New Nordic noir, et tv-serie-projekt hvor RKS samarbejder med Filmby Aarhus.

på de steder, hvor serierne er indspillet og produceret. Ringkøbing-Skjern kommune har udviklet sin egen filmpolitik, hvor det handler om at tiltrække film- og tv-produktioner til området, arrangere en lokal filmfestival, udvikle filmturisme samt udnytte film og filmproduktion som kultur- og undervisningselement i forhold til kommunens børn- og unge.

Interventionen har bestået af følgende events:

a. *Gentænk vestkystuniverset*: idéudviklingsprojekt for studerende fra Aarhus universitet, oktober 2017. 35 kandidatstuderende fra medievidenskab fik til opgave at udvikle idéer til, hvordan kommunen kunne bruge de nye film- og tv-initiativer i forhold til mar-

kedsføring, destinationsudvikling og til at engagere kommunens unge indbyggere. De studerende præsenterede deres ideer for kommunens film- og turismeaktører i kommunens smukke rådhus.

b. *RKS on Tour*: studietur til Ystad for kommunens kultur- og turismeledere i april 2018. Ystad er kendt for sin vellykkede filmturisme, og besøget til den svenske kystby indeholdt møder med Skåne regions kulturchef samt filmkommissær, Ystads kommunes turisme-aktører, filmturismeforskere fra Sverige og Danmark, samt en filmproducent i København. Turen bød på mange gode idéer og vigtige erfaringer, som sidenhen har inspireret den danske delegation.

RKS on Tour, april 2018, her på Broen-tur i Malmø med filmturismeguide Eva Roos Davidsson, In-sight.

RKS on Tour, april 2018 hvor vi besøger Ystad Studios Visitor Center.

c. *Workshop* om lokal markedsføring i forbindelse med produktionen af filmen "Kærlighedens Regler", april 2019 i Provstgaards Hus, Skjern. Kommunens centrale kultur- og turismeaktører deltog sammen med holdet bagom filmproduktionen for at lave konkrete aftaler om, hvordan de kan samarbejde om lanceringen af filmen.

d. *Internationalt Ph.d.-kursus* i Hvide Sande i juni 2018 om moodboard som audiovisuelt design-element i destinationsudvikling og filmproduktion. Moodboard er et kreativt redskab som bruges i bl.a. filmproduktion, landsskabsplanlægning og design, og det er typisk en collage med billeder, farver, materialer og strukturer. I vores tilfælde arbejdede vi også med

lyder, film, digt, lys, stemninger og bevægelser. 25 unge forskere var samlet en uge, og med udgangspunkt i konkrete steder langs den jyske vestkyst producerede de små film, lyd-design samt visuelt idémateriale som blev præsenteret for kommunens kultur- og turismeplanlæggere.

Den konkrete værdiskabelse har med andre ord handlet om at a) udvikle kompetencer lokalt om location placement og fiktionsturisme som lokalpolitisk strategi, b) skabe opmærksomhed om kommunens filmturismeinitiativer både lokalt, regionalt og internationalt, samt c) udvikle og styrke samarbejder på tværs af kommunens kultur- og turismeorganisationer.

FRA DESIGN-EKSPERIMENTER I HVIDE SANDE TIL LANGSIGTET BYUDVIKLING

KYSTBYERNE OG TURISMELANDSKABET

Kystturismen udfolder sig i en virkelighed, der er mere kompleks og rodet - og måske også mere interessant - end den, som man bliver præsenteret for i den typiske markedsføring. De billeder og fortællinger, som bruges i brochurer og webreklamer, tager typisk udgangspunkt i et sommerhus placeret så tæt på stranden og den uberørte natur som muligt. Men de mange sommerhuse er i kraft af deres antal blevet en del af et bymæssigt landskab, de fleste mest oplever som en blanding af mange ting: store sammenhængende sommerhusbebyggelser langs vejssystemer, landbrugsland, industri, servicefunktioner, helårsbebyggelse, turistfaciliteter. Turister og fastboende deler og bebor dette landskab sammen. Kystbyerne er særligt interessante, fordi sammenblandingen her er mest intens både socialt, kulturelt og økonomisk. Denne sammenblanding giver gode muligheder for at styrke oplevelsen af byerne og deres landskaber for alle på tværs af de gængse forståelser af by og ferieområde.

I samarbejde med lokale borgere, kommuner og erhverv, har vi udviklet scenarier for helårsaktive lokaliteter, der er attraktive og nyttige for både turister og borgere. Ved at pege på grunde til at blive som alternativ til turistbranchens gamle mantra om at finde grunde til at komme fremhæver vi udviklingsmuligheder, der ikke blot vil lokke turister til, men også vil at få dem flettet ind i byens liv og økonomi.

Hvide Sande som fortætningspunkt og netværksby

Hvide Sande fungerer som Ringkøbing-Skjerns bedste eksempel på en kystby. Netop i kraft af, at den er en by med mange forskellige funktioner og indbyggere har Hvide Sande et særligt udviklingspotentiale, der ikke kun udgøres af summen af dens forskellige funktioner (fiskeri, off-shore industri, turisme, bosætning og hverdagsliv), men også den særlige karakter det giver, at de bor sammen og er flettet ind i hinanden. I Hvide Sande bymidte vil en besøgende, der parkerer sin bil for at købe en is skulle være opmærksom på gaffeltrucks og varetransport til fiskeindustrien. Hvide Sande borgere på vej til arbejde vil møde ikke-fastboende, der nyder deres fritid som en del af deres dagligdag. Turister vil i ligeså høj grad som naturen selv i og omkring Hvide Sande opleve industrien og den industrielle brug af naturens ressourcer. I dette møde mellem turisme og det hybride bylandskab, opstår nogle interessante grænseflader som både rummer konflikter og potentialer. Vi har observeret og kortlagt, hvor denne sammenblanding foregår mest intenst. De steder rummer et særligt potentiale for by- og turismeudvikling.

Kystbyerne i fremtiden

Vi har udformet tre fremtidscenarier for Hvide Sande, der kan bidrage til en ny forståelse af, hvordan kystbyer vil kunne udvikle sig. Fremtidsscenerierne forholder sig til en aktuel

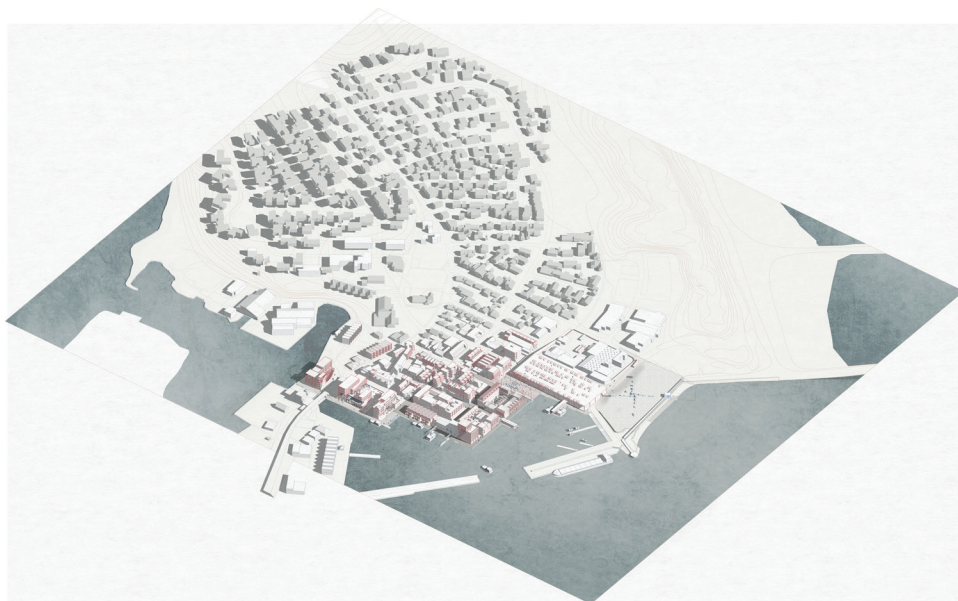

diskussion inden for turismebranchen på Vestkysten om at øge udbuddet af attraktive overnatningssteder samtidig med, at man bevarer ubebyggede og naturdominerede områder langs kysten. Det betyder, at man også skal tænke på at opgradere og genbruge den bebyggelse, der allerede findes.

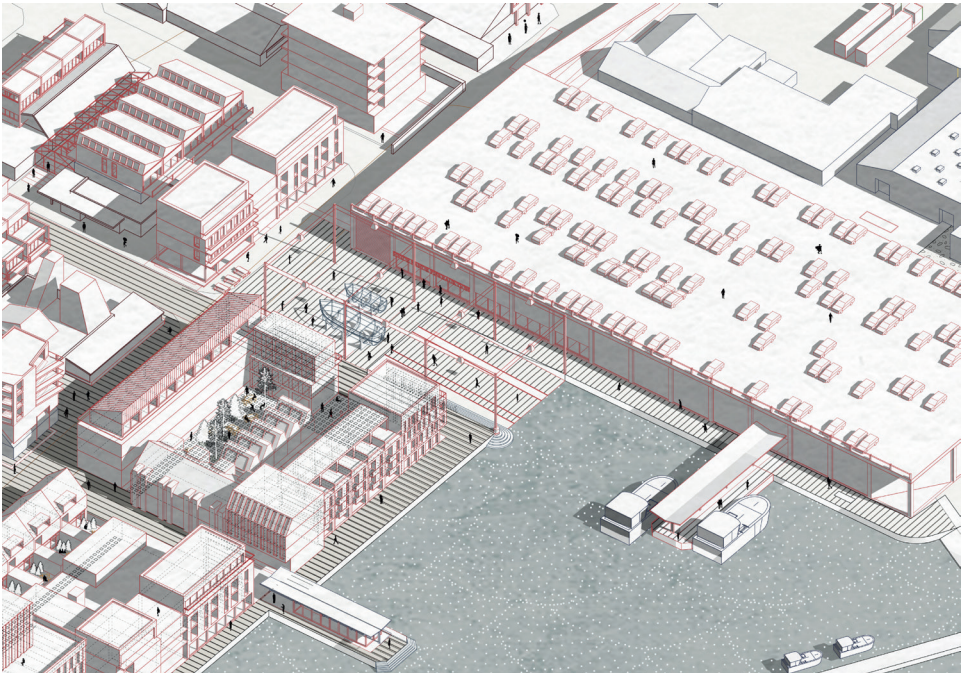
Håbet er, at de tre udviklingsscenarier for Hvide Sande vil bidrage til at udforske mulighederne for at intervenere og investere i kystbyernes bykerner frem for udelukkende at have blikket rettet mod det mere eller mindre jomfruelige klitlandskab. Hvide Sande

vil kunne blive et eksempel på, hvordan kystbyer kan blive mere attraktive gennem en fortætning. Det sker bedst ved hjælp af en kombineret bosætnings-, erhvervs- og turismestrategi. Hvide Sande kan vokse, men måske bedst indad og ikke udad.

Ved at påpege og udvikle alternative visioner er der skabt værdi, der kan bruges direkte. Af turismeinteressenter, havnen, investorer, borgere, surfere, kommunen. Scenarierne har bidraget til at skabe netværk, der fortsætter diskussionen om Hvide Sandes fremtid.

Udviklingsscenarier for Hvide Sande

Scenarie for en ny havneplads

Den nye havneplads i gadeniveau

DESIGN-EKSPERIMENTER I HVIDE SANDE HAVN

En stabel af 10 meter lange stormpæle omarrangeret på kajkanten, 81 orange trafikcylindre hængt på wire under et industrielt transportbånd til pakis, LED lamper installeret i midten af opmagasinerede bundgarnspæle, en gul IKEA-stol monteret på en molesten, samt to tøndesaunaer og tre vildmarksbade på kanten af den rå havneindsejling til Hvide Sande. Det fremstår umiddelbart som et atypisk katalog til et projekt omkring udvikling af kystturisme i Ringkøbing-Skjern, men disse design-eksperimenter har spillet en central rolle i kortlægningen af nye oplevelsespotentialer i Hvide Sandes industrielle hverdagslandskab.

Gul IKEA-stol i en molesten. Her besigtiges og diskuteres installationen blandt havnens medarbejdere.

Hvide Sande er en ung, industriel havneby, opført i forbindelse med sluseværket

i 1930'erne. Med Vesterhavet på den ene side og Ringkøbing fjord på den anden, har byen altid været delt i to – nord for havnen og syd for havnen. Således har havnen altid været et centrum for byen både geografisk, økonomisk, kulturelt og socialt. Havnen har altid været og er fortsat en af de primære faktorer i udvikling af byen.

Men turismen er også en faktor, der skaber forandring i Hvide Sande. Både nord og syd for Hvide Sande er Holmsland Klit bebygget med tusindvis af sommerhuse og millioner af turister kommer til området hvert år. For mange af de besøgende er Hvide Sandes aktive havnemiljø en primær attraktion, hvorfor byen oplever et stort flow af besøgende i højsæsonen.

Havnen indtager således en fremtrædende rolle i flere henseender. Den bliver anvendt og anskuet på mange forskellige måder i relation til brugerne; fiskeren, havnearbejderen, handlende, butiksejere. Et eksempel: molestenene ved havneindsejlingen er dimensioneret og placeret i forhold til erosionssikring af væsentlige havneaktiviteter, men for et barn på besøg i byen udgør de en forhindringsbane, for lystfiskeren giver de mulighed for at komme tættere på vandspejlet, og for ægteparret et sidested, hvorfra solnedgangen nydes. Det er netop denne flertydige forståelse og oplevelse af omgivelserne, der har været omdrejningspunktet for vore design-eksperimenter.

Gennem dem undersøger vi gængse steder og elementer på havnens område. Via simple greb omdannes de, så der tilbydes alternative handlingsmuligheder. Havnens primære brugere har været helt centrale samarbejdspartnere i udviklingen af de simple indgreb. De er lokale eksperter i den primære brug af havnen og besidder en masse stedspecifik viden. Samtidig er de med til at bestemme, hvad man kan på havnen og kan derfor give tilladelse til alternative handlinger. Design-eksperimenterne

har tjent som katalysatorer for en debat med de centrale brugere om, hvordan havnen kunne bruges til at skabe nye oplevelser, som ikke fjerner eksisterende funktioner og forståelser.

Placeringen af de lange stormpæle på kajkanten er et eksempel på sameksisten. På den ene side iscenesættes kajkanten som et opholdssted med udikig til havnebassins aktiviteter, på den anden side aktiveres stormpælene som sideelementer og inviterer

Stormpælene er taget i brug på deres nye placering.

brugere til at sætte sig, kravle, ligge på dem. Havnearbejderne, der til daglig håndterer og opbevarer pælene, har haft andel i installationen, eftersom de har været med til at diskutere og realisere udformningen. Efterfølgende har de observeret, hvorledes borgere og besøgende glædeligt tog pælene i brug.

Opstillingen af saunaer og vildmarksbade på kanten af indsejlingen satte blandingen af industrihavn og kropslige oplevelser til diskussion. Blikket og saunaernes panoramavinduer blev rettet imod nordhavnens rå industriaktiviteter og de tre store vindmøller på nordsiden. Samtidig blev badegæsterne inviteret til at bade i indsejlingen, som er

Med et midlertidigt havnebad undersøges det, hvorledes havneindsejlingens rå industrielle atmosfære kan spille sammen med en kropslig totaloplevelse, med sauna, vildmarksbad og vinterbadning.

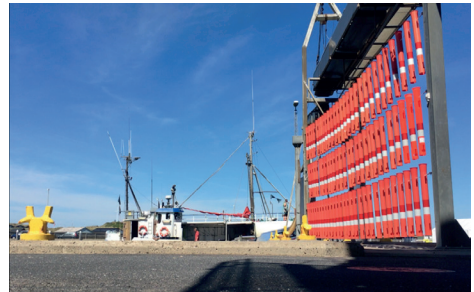
oplyst af havnens og forbisejlende fartøjers projektører. En af de deltagende kommentere oplevelsen således: "det er virkelig fedt at opleve et sted, hvor man er kommet hele sin barndom på en helt ny måde" og "det er en helt vanvittig kropsoplevelse". Eksperimentet er siden blevet overtaget af den lokale surfklub, som er gået sammen med havnen og en række andre lokalforeninger om at få genetableret og videreudviklet havnebadet, så det nu er blevet en mere permanent installation i havneindsejlingen til offentlig brug i vinterhalvåret.

Lysinstallation i stagekroner af opmagasinsrede bundgarnspæle.

Arbejdet med design-eksperimenterne i Hvide Sande har italesat de hybride oplevelsespotentialer, der ligger i sammenfiltringen af havnen, byen og turismen. Arbejdet med design-eksperimenterne har vist, at

det er muligt at forhandle sig frem til en meningsfuld sameksistens mellem de mange forskellige forståelser, og at denne proces kan danne grundlag for nye tværgående netværk omkring fremtidig udvikling af Hvide Sande.

Orange trafikcylindre monteret under Hvide Sande Isværks transportbånd der fører pakis fra produktionen til fiskefartøjerne.